

DOKUMENTY REGIONÁLNÍHO ROZVOJE KRAJŮ

Lenka Synková

Článek poskytuje bližší přehled o strategických a programových dokumentech regionálního rozvoje, které jsou v kompetenci vyšších územně samosprávných celků (krajů). Cílem článku je informovat, jakou pozici mají tyto dokumenty v širším kontextu soustavy strategických a programových dokumentů České republiky a jaká je jejich úloha v regionálním rozvoji.

Zákon o krajích¹⁾ definuje kraj jako veřejnoprávní korporaci, která má právo na samosprávu, je samostatně spravována zastupitelstvem kraje a pečuje o všestranný rozvoj svého území a o potřeby svých občanů. Právní status kraje jako samosprávného celku mu tak umožňuje podílet se na regionálním rozvoji celého svého správního území, a v tomto ohledu také zpracovává strategické a programové dokumenty, které jsou určující pro jeho další rozvoj.

V České republice existuje soustava strategických a programových dokumentů, které jsou vypracovávány jednak na státní úrovni, jednak na úrovni krajů, měst a obcí. Vedle nich existují programové dokumenty pro využití zdrojů ze strukturálních fondů EU, které jsou zpracovány buď tematicky nebo na úrovni regionů NUTS 2. Všechny zmíněné dokumenty jsou vzájemně provázány a koordinovány.

Zastřešujícím koncepčním dokumentem, který se týká regionálního rozvoje České republiky na národní úrovni, je **Strategie regionálního rozvoje České republiky (SRR ČR)**.²⁾ Tento dokument definuje hlavní cíle a priority regionální politiky České republiky a vymezuje regiony se soustředěnou podporou státu. Strategie regionálního rozvoje je v interakci k hlavním cílům krajských strategií a programů. Strategické a programové dokumenty vyšších územních samosprávných celků, zahrnující celé jejich správní území, obsahují základní dlouhodobou orientaci jejich rozvoje a jsou jedním z předpokladů pro čerpání pomoci ze strukturálních fondů EU směřující na podporu konkrétních rozvojových aktivit a projektů. Mezi základní programové dokumenty těchto územních jednotek patří strategie rozvoje kraje a program rozvoje kraje, které byly pro nové programové období 2007–2013 aktualizovány, a které musejí vycházet ze zmíněné SRR ČR.

Strategie rozvoje kraje je koncepčním dokumentem, ve kterém je v dlouhodobém horizontu formulován přístup vyššího územního samosprávného celku k podpoře rozvoje jeho územního obvodu. Definuje strategické cíle rozvoje kraje jako celku a jeho funkčních částí, hlavní cesty k jejich dosažení a poskytuje potřebná východiska a základní rámec pro zpracování programu rozvoje územního obvodu kraje. Dalšími dokumenty, které vycházejí ze strategie roz-

voje kraje, jsou strategické plány rozvoje měst či jiných územních celků kraje; tyto dokumenty nelze, mluvíme-li o dokumentech regionálního rozvoje krajů, opomenout.

Strategie rozvoje kraje vychází z analýzy vývoje a stavu hospodářského a sociálního rozvoje kraje. Dalšími podklady jsou výstupy ze SWOT analýzy, především shrnutí slabých a silných stránek rozvoje regionů kraje, na jejichž základě jsou vymezeny regiony, jejichž rozvoj je třeba podporovat s ohledem na vyvážený rozvoj územního celku.

První strategie rozvoje krajů byly zpracovány v letech 1999–2000 v souladu s usnesením vlády č. 235/1998 jako podklad pro vznikající samosprávné orgány krajů. Metodicky i obsahově byly usměrňovány tak, aby byly na národní úrovni integrovatelné a tím také uplatnitelné jako jeden ze základních podkladů pro vypracování zmíněné Strategie regionálního rozvoje České republiky. V orgánech krajů však tyto dokumenty nebyly projednány a schváleny. Do konce roku 2008 pak pouze šest krajů (včetně Prahy) mělo zpracovaný a schválený strategický programový dokument. V ostatních krajích jsou strategie rozvoje krajů sponovány programy rozvoje krajů, v případě Středočeského a Moravskoslezského kraje i strategickou částí regionálních operačních programů.

Zákon o podpoře regionálního rozvoje³⁾ vymezuje podmínky této podpory, jejímž cílem je vyvážený rozvoj státu nebo územního obvodu kraje a s tím související působnosti správních úřadů, krajů a obcí. Daná právní norma rovněž definuje povinnosti krajů schvalovat **programy rozvoje územního obvodu kraje** (dále PRK) v rámci své samostatné působnosti. Dle § 9 uvedeného zákona je PRK základním střednědobým programovým dokumentem k podpoře regionálního rozvoje, ve kterém jsou na základě socio-ekonomické analýzy definovány hlavní směry rozvoje, vymezeny regiony, jejichž rozvoj je třeba podporovat a dále definovány priority rozvoje občanské vybavenosti, infrastruktury, životního prostředí, sociální politiky, vzdělávání a dalších odvětví v samostatné působnosti kraje. Daný dokument tak konkretizuje strategické cíle a rozvojové aktivity ve formě konkrétních opatření a projektů, určuje jejich nositele a stanoví způsob financování a implementace.

1) Zákon č. 129/2000 Sb., o krajích (krajské zřízení), ve znění pozdějších předpisů.

2) Usnesení vlády ČR č. 682 ze dne 12. 7. 2000, o Strategii regionálního rozvoje ČR.

3) Zákon č. 248/2000 Sb., o podpoře regionálního rozvoje, ve znění pozdějších předpisů.

Kraje následně provádějí kontrolu a hodnocení efektivnosti projektů realizovaných v rámci PRK. První programy rozvoje krajů byly vypracovány v letech 2000–2001 jako podklad pro nově vznikající kraje, a v jednotlivých volebních obdobích byly průběžně aktualizovány.

Z uvedeného plyne, že hlavním cílem⁴⁾ zpracování PRK je navrhnout pro stanovené plánovací období promyšlenou množinu opatření na podporu ekonomického a sociálního rozvoje kraje vycházející ze strategie rozvoje kraje a realizovatelnou dostupnými finančními zdroji (včetně zdrojů EU) pro toto období. PRK však není pouze podpůrným programem pro vybrané projekty finanční povahy, nýbrž zahrnuje rovněž směry rozvoje a odpovídající opatření nefinanční povahy, jako jsou politiky, nástroje, organizační úkoly, politická podpora (lobbying), doporučení pro ústřední správní orgány k podpoře kraje, vymezení územních priorit typu problémový region či klíčových projektů v rámci daného odvětví apod.

Na úrovni kraje, a ještě více na úrovni měst a obcí, je klíčové, aby byly provázány dokumenty územního plánování a strategické rozvojové dokumenty. Tedy u kraje zásady územního rozvoje se strategií a s programem rozvoje kraje, u měst a obcí územní plán se strategickým plánem. Pro strategický plán jsou totiž určující a nezbytné limity využití území („zdrojem“ je územně plánovací dokumentace). Naproti tomu pro tvorbu územního plánu je potřebné znát záměry využití území (zdrojem může být strategický plán).

Politika soudržnosti EU pro období 2007–2013 je zaměřena na územně integrovaný přístup při řešení problémů hospodářské a sociální soudržnosti. Zákon o podpoře regionálního rozvoje uvádí, že pro potřeby spojené s koordinací a realizací hospodářské a sociální soudržnosti se zřizují tzv. regiony soudržnosti, jejichž územní vymezení je totožné s územními statistickými jednotkami NUTS 2. Hlavními programovými dokumenty těchto regionů, v nichž jsou definovány priority regionu pro čerpání prostředků ze strukturálních fondů v programovém období 2007–2013, jsou **regionální operační programy** (dále ROP). Při zpracování ROP se vycházelo ze strategických a programových dokumentů relevantních krajů, tedy zejména ze zmíněné strategie rozvoje kraje a programu územního obvodu kraje a dalších sektorových či průřezových strategických či koncepčních materiálů, například z oblasti rozvoje cestovního ruchu, ochrany životního prostředí apod. V tomto kontextu nelze opomenout strategické dokumenty mikroregionů, a to zejména **strategické plány mikroregionů**, které při tvorbě ROPů rovněž hrály významnou roli. Jedná se o dokumenty, které jsou výsledkem interakce relevantních subjektů daného mikroregionu. Strategický plán rozvoje mikroregionu je koncepčním dokumentem, který popisuje klíčové jevy v mikroregionu, hodnotí je a navrhuje k nim dlouhodobé cíle a opatření, jejichž realizace by měla vést k pozitivnímu rozvoji daného území, k růstu místní ekonomiky, k rozvoji sociálně-společenských a kulturních aktivit, ochraně životního prostředí a udržitelného rozvoje při maximálním využití vlastních zdrojů a potenciálu mikroregionu.

Ing. Lenka Synková
Oddělení strategie regionální politiky MMR

ENGLISH ABSTRACT

Documents of Regional Development, by Lenka Synková

The article brings a detailed review of various strategy and programme documents of regional development falling within the cognizance of higher administration units (Regions). Our aim is to provide information about the position of such documents in a wider context of national strategy and programme documents and the role they play in regional development.

4) Metodika tvorby rozvoje kraje, Praha, únor 2000.